

Sygn. akt VI GC 268/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

S., dnia 6 listopada 2015r.

Sąd Rejonowy w Słupsku VI Wydział Gospodarczy

Przewodniczący SSR Marek Lagut

Protokolant Marta Zięba

po rozpoznaniu w dniu 30.10.2015r.

na rozprawie

sprawy z powództwa M. I. i A. I.

przeciwko Przedsiębiorstwu (...) spółce z o.o. w likwidacji w C.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej Przedsiębiorstwa (...) spółki z o.o. w likwidacji w C. na rzecz powodów M. I. i A. I. kwotę 45.758,33 zł (czterdzieści pięć tysięcy siedemset pięćdziesiąt osiem złotych i trzydzieści trzy grosze) wraz z ustawowymi i odsetkami od kwot:

- 35.218,13 zł od 18.05.2009r. do dnia zapłaty,

- 10.540,20 zł od 12.06.2009r. do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie,

III. zasądza od pozwanej Przedsiębiorstwa (...) spółki z o.o. w likwidacji w C. na rzecz powodów M. I. i A. I. kwotę 5.905 zł (pięć tysięcy dziewięćset pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt VI GC 268/12

UZASADNIENIE

Powodowie – M. I. i A. I. (jako wspólnicy spółki cywilnej PHU (...)) – wnieśli o solidarne zasądzenie od Przedsiębiorstwa (...) spółki z o.o. w C. kwoty 45.758,33 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwot: 35.497,27 zł od 18.05.2009r., 10.540,20 zł od 12.06.2009r. i kosztami procesu tytułem reszty wynagrodzenia za wykonanie robót instalacyjnych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że wykonali na rzecz pozwanej roboty instalacyjne instalacji sanitarnych i z tego tytułu wystawili faktury VAT na kwotę 486.595,15 zł, z czego pozwana nie zapłaciła (oprócz kwoty zatrzymanej z tytułu kaucji gwarancyjnej) kwoty dochodzonej pozwem.

W sprzeciwie od upominawczego nakazu zapłaty **pozwana – Przedsiębiorstwa (...) spółka z o.o. w C.** (obecnie w likwidacji) wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów procesu. Podniosła, że roboty wykonane przez powodów zostały w całości rozliczone, a zakres rzeczywiście wykonanych przez nich prac był mniejszy aniżeli wynika to z załączonych do pozwu faktur. Zdaniem pozwanej powodowie nie wykonali całego zakresu robót objętych umową, a prace, które wykonali zostały zrealizowane wadliwie.

Później pozwana podniosła zarzut potrącenia wierzytelności powodów ze swoją wierzytelnością wynikającą z nadpłaty powodom kwoty 40.678,40 zł, co wynika z kosztorysu rozliczenia prac dokonanego przez pozwaną.

Wyrokiem z dnia 06.12.2011r. Sądu Rejonowego w S. zasądzono od pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwotę 45.758,33 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwot 35.497,27 zł od 18.05.2009r., 10.540,20 zł od 12.06.2009r. oraz kwotę 4.705 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W wyniku apelacji pozwanej **Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 26.04.2012r.** uchylił powyższy wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu wS. pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd Okręgowy uznał za wadliwe pominięcia przez Sąd Rejonowy wnioskowanych przez pozwanego dowodów tylko na tej podstawie, iż wobec zaakceptowania faktur za poszczególne etapy robót i sporządzenia protokołu końcowego odbioru robót nie było potrzeby wyjaśniania okoliczności dotyczących wykonania poszczególnych robót budowlanych. Sąd Okręgowy nakazał ponowne przeprowadzenie postępowania dowodowego w sprawie po rozważeniu wniosków dowodowych zgłoszonych przez pozwanego i na tej podstawie dokonanie ustaleń stanu faktycznego oraz oceny prawnej żądania powoda.

W dalszej części Sąd Okręgowy podzielił pogląd Sądu Rejonowego, że umowa łącząca strony jest umową o roboty budowlane oraz za chybiony uznał zarzut pozwanego naruszenia art. 498 k.c. polegający na nieuwzględnieniu jego zarzutu potrącenia podniesionego w trakcie postępowania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd ustalił, co następuje:

W 2008r. powodowie – w ramach działalności gospodarczej prowadzonej w formie spółki cywilnej pod nazwą PHU (...) zawarli z pozwaną (jako zlecającym) umowę o wykonanie instalacji sanitarnych wewnętrznych oraz zewnętrznych wraz z przyłączami na obiekcie budowa hali widowiskowo-sportowej przy stadionie w J.. Generalnym inwestorem tej inwestycji była (...) spółka z o.o. w K., a pozwana była jednym z podwykonawców.

Szczegółowy zakres robót oraz terminy ich wykonania określał załącznik nr 1 do umowy. Strony ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe w kwocie 660.148 zł netto oraz uregulowały zatrzymanie kaucji gwarancyjnej (§6 i 7).

Powodowie mieli wystawiać faktury VAT za wykonanie przedmiotu umowy w trybie opisanym w załączniku nr 1, a pozwana miała za nie płacić w terminie 30 dni od dostarczenia faktury (§8 ust.1). Warunkiem wystawienia faktury jest potwierdzenie bezusterkowego wykonania prac w postaci protokołu odbioru robót podpisane przez pozwaną (§8 ust.6).

Powodowie mogli zawiesić wykonywanie umowy, gdy pozwana nie reguluje wynagrodzenia za wykonane roboty w ciągu 30 dni od daty ustalonego terminu płatności (§9 ust.3) –

bezsporne, nadto dowód: umowa wraz z załącznikiem k.26-34.

Powodowie wykonywali roboty określone umową i wystawili pozwanej z tego tytułu następujące faktury VAT:

- nr (...)z dnia 02.01.2009r. na kwotę 48.800 zł z tytułu wykonania instalacji sanitarnej,
- nr (...)z dnia 28.02.2009r. na kwotę 11.224 zł z tytułu zamurowania oraz wytynkowania z obrobieniem izolacyjnym otworów po wykonaniu wentylacji oraz wykonania wentylacji w pomieszczeniach szatni,
- nr (...)z dnia 12.03.2009r. na kwotę 23.912 zł z tytułu zamiany rury,
- nr(...)z dnia 27.03.2009r. na kwotę 305.000 zł z tytułu wykonania instalacji sanitarnej,
- nr(...)z dnia 17.04.2009r. na kwotę 79.701,37 zł z tytułu wykonania instalacji wewnętrznej,

- nr (...)z dnia 01.05.2009r. na kwotę 10.979,38 zł z tytułu wykonania kanalizacji podposadzkowej,
- nr (...)z dnia 22.05.2009r. na kwotę 6.978,40 zł z tytułu usługi koparko-ładowarką, stabilizacji terenu –

bezsporne, nadto dowód: faktury VAT k.40-46.

Wszystkie powyższe faktury podpisał prezes pozwanej R. S., za wyjątkiem f-ry (...), którą podpisała K. G. - pracownik pozwanej. Przed wystawieniem każdej z faktur sporządzone były protokoły odbiorów robót, w których brał udział jeden z powodów oraz prezes zarządu pozwanej. W niektórych z nich – jako przedstawiciel pozwanej – uczestniczył M. Ś. (który zajmował się nadzorowaniem, kierowaniem i projektowaniem instalacji sanitarnych i współpracował przy tej inwestycji z pozwaną). Prezes pozwanej podpisywał faktury dopiero po zakończeniu danego etapu robót. Przed podpisaniem faktury R. S. zwracał się do M. Ś. czy roboty objęte fakturami zostały wykonane. M. Ś. potwierdzał wykonanie tych robót, a prezes pozwanej podpisywał faktury. Ponadto prezes pozwanej polecał K. G., aby sprawdziła zakres prac objęty każdą fakturą wystawioną przez powodów.

Podczas wykonywania robót pozwana nie kwestionowała, aby powodowie nie wykonali robót objętych fakturami, które podpisał prezes pozwanej. jeżeli były jakieś zastrzeżenia, to dotyczyły one jakości –

dowód: zeznania świadka M. Ś. k.367-368, zeznania świadka K. G. k.619-621.

W dniu 02.03.2009r. sporządzono protokół odbioru robót wykonanych przez powodów – uzupełnień w murach i wentylacji w szatni. Protokół ten podpisał kierownik robót M. K. –

bezsporne, nadto dowód: protokół k.135.

Pismem z 04.06.2009r. powodowie poinformowali pozwaną, że w wyniku zaległości płatności za faktury VAT w kwocie 437.795,15 zł (zaległość na 31.05.2009r.) zostaną opóźnione prace wykonania instalacji centralnego ogrzewania i kanalizacji na hali sportowej w J.. powodowie zeszli z placu budowy i nie dokończyli robót –

bezsporne, nadto dowód: pismo powodów k.38-39, zeznania świadka K. G. k.619-621.

Pismem z 10.06.2009r. pozwana zawiadomiła głównego wykonawcę, że przysługującą jej część wierzytelności, której przedmiotem są instalacje sanitarne przelać kwotę w wysokości 311.794,60 zł na rachunek powodów. Kwota ta została przelana na rachunek powodów –

bezsporne, nadto dowód: pismo pozwanej k.58.

Pismami z 14.09.2009r. i 29.07.2010r. pozwana zgłaszała powodom wady wykonanych robót i wzywała do ich usunięcia. Powodowie usuwali wszelkie wady zgłaszane przez pozwaną –

dowód: pisma pozwanej k.92-93, zeznania świadków M. K. k.396-397, H. S. k.398, L. W. k.399.

W dniu 15.12.2009r. dokonano protokolarnego odbioru końcowego robót hali widowisko-sportowej w J.. W odbiorze tym uczestniczył jako jeden z oddających roboty R. S. (prezes zarządu pozwanej) jako kierownik robót sanitarnych. W protokole tym stwierdzono, że wady i usterki zostały usunięte –

bezsporne, nadto dowód: protokół odbioru k.36-37.

Pozwana od każdej z faktur dokonywała zatrzymania kwoty 3% z kwoty do zapłaty stanowiącej zabezpieczenia roszczeń z tytułu rękojmi oraz potrącała 1% z tytułu udostępnienia urządzeń placu budowy. Pozwana zapłaciła łącznie powodom kwotę 311.794,60 zł. Pozwana nie zapłaciła powodom:

- z faktury nr (...) (na kwotę 79.701,37 zł) kwotę 5.497,27 zł,

- z faktury nr (...) (na kwotę 10.979,38 zł) kwotę 10.540,20 zł –

bezsporne, nadto dowód: wyciągi bankowe k.47-57.

Powodowie zlecieli W.spółce z o.o. w K. przeprowadzenie czynności mających na celu wyegzekwowania należności w wysokości 90.680,75 zł z tytułu niezapłaconych faktur przez pozwaną. Pismem z 27.04.2010r. spółka ta bezskutecznie wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 45.758,35 zł. Pozwana odmówiła zapłaty –

bezsporne, nadto dowód: umowa zlecenia wraz z pełnomocnictwem k.18-22, wezwanie od zapłaty k.15-17, odpowiedź na wezwanie do zapłaty k.86.

W grudniu 2009r. pracownik pozwanej – K. G. – sporządziła kosztorysy poprawione wykonanych robót przez powodów. Przy jego opracowaniu korzystała z informacji prezesa pozwanej o zakresie wykonanych prac przez powodów. Na podstawie tych kosztorysów pismem z 11.03.2010r. pozwana przesłała powodom rozliczenie końcowe robót, wskazując, że wartość faktur VAT wystawionych przez powodów wynosi 577.216,75 zł brutto, a wartość wykonanych robót 467.082,59 zł. Pozwana wniosła o wystawienie faktury korygującej na kwotę netto 90.273,90 zł –

bezsporne, nadto dowód: pismo pozwanej k.83-84, kosztorysy k.95-124, zeznania świadka K. G. k.619-621.

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił w oparciu o dokumenty, których prawdziwości żadna ze stron nie podważyła oraz zeznania świadków, co do których brak jest podstaw, aby uznać je za niewiarygodne.

Sąd zważył, co następuje:

strony zawarły umowę o roboty budowlane (art. 647 k.c.), o czym przesądził Sąd Okręgowy w wyroku apelacyjnym. Powodowie domagają się zapłaty reszty wynagrodzenia za wykonane roboty, a pozwana podniosła zarzut, że roboty wykonane przez powodów zostały w całości rozliczone, a zakres rzeczywiście wykonanych przez nich prac był mniejszy aniżeli wynika to z załączonych do pozwu faktur. Przy tak sformułowanym zarzucie spór sprowadza się do tego, czy powodowie wykonali roboty budowlane, za które domagają się wynagrodzenia. Ciężar udowodnienia powyższego spoczywał na powodach (art. 6 k.c.).

Zgodnie z §8 ust. 6 umowy warunkiem wystawienia faktury jest potwierdzenie bezusterkowego wykonania prac w postaci protokołu odbioru robót podpisane przez pozwaną. Powodowie przedłożyli tylko jeden z protokołów odbioru (którego nie dotyczy przedmiot sporu). Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że były one sporządzane przed każdorazowym wystawieniem faktury VAT przez powodów. Powyższe wynika ze stanowczych zeznań świadka M. Ś.. Była to osoba, która uczestniczyła w tych odbiorach. Podkreślić należy, iż świadek ten współpracował z pozwaną (w zakresie kierowania robotami) przy realizacji przedmiotowej inwestycji i z nim prezes pozwanej ustalał, czy roboty objęte fakturami VAT wystawionymi przez powodów zostały wykonane. Z jego zeznań wynika w sposób jednoznaczny, że prezes pozwanej nie podpisywał faktur dopóki nie miał zakończonego pewnego etapu robót, co on potwierdzał.

Powyższe zeznania potwierdzają faktury VAT wystawione przez powodów, które zostały podpisane przez prezesa pozwanej (i w jednym przypadku przez pracownika pozwanej K. G.) oraz dokonywane przez pozwaną wpłaty na poczet tych faktur. Za sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego należałoby uznać sytuację, w której prezes pozwanej podpisał faktury VAT i dokonywał wpłat z tego tytułu, gdyby powodowie nie wykonali robót objętych tymi fakturami.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy zdaniem sądu meriti podpisanie faktur VAT przez prezesa pozwanej, a następnie dokonywanie płatności wskazując w ich tytule dane tych faktur stanowi tzw. uznanie niewłaściwe. Uznanie takie jest oświadczeniem wiedzy, nie jest wymagana żadna szczególna forma, może być ono także dorozumiane np. przez podpisanie wystawionej przez kontrahenta faktury, lecz tylko wówczas określone zachowanie dłużnika może być uważane za uznanie niewłaściwe jeśli uzasadnia oczekiwanie wierzyciela na dobrowolne spełnienie świadczenia. Innymi słowy – jeśli zachowanie dłużnika może być uznane za przyznanie wobec wierzyciela istnienia długu. Uznanie

długu (niewłaściwe ani nawet właściwe) nie stanowi samoistnego tytułu prawnego zobowiązania. Nie stoi więc na przeszkodzie wykazaniu, że zobowiązanie w ogóle nie istnieje i w związku z tym nie uniemożliwia zwalczania zasadności dochodzonego powództwem „uznanego” roszczenia. Uznanie długu ma jedynie znaczenie dowodowe w sferze procesu cywilnego, w tym sensie, że wierzyciel przedstawiający dowód uznania długu przez dłużnika nie musi wykazywać w inny sposób istnienia swej wierzytelności, natomiast to dłużnika obciąża wówczas powinność wykazania, że uznana wierzytelność w rzeczywistości nie istnieje, lub istnieje, ale w mniejszym wymiarze (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 listopada 2013 r., I ACa 783/13, LEX nr 1415942).

Podkreślić w tym miejscu należy, iż pozwana nie wykazała, że powodowie nie wykonali robót objętych przedmiotowymi fakturami VAT. Co więcej ani w toku wykonywania robót przez powodów, ani po otrzymaniu faktur VAT od powodów nie kwestionowała wykonania tych robót (ich zakresu, wysokości wynagrodzenia). Dopiero w grudniu 2009r., a zatem po 6 miesiącach od otrzymania ostatniej faktury VAT wystawionej przez powodów pozwana sporządza tzw. kosztorysy poprawione i kwestionuje zakres wykonanych robót przez powodów. Takie zachowanie pośrednio również wskazuje na to, iż pozwana uznała przedmiotowe faktury za zasadne, a dopiero następnie zaczęła je kwestionować i odmawiać zapłaty reszty wynagrodzenia.

Bezsporne jest, że powodowie nie wykonali całości umówionych robót i zeszli z budowy wobec opóźnienia w zapłacie wynagrodzenia przez pozwaną. Powodowie nie domagają się jednak zapłaty pozostałej części umówionego wynagrodzenia ryczałtowego, lecz części wynagrodzenia za wykonane prace. Pozwana dokonała zaś obliczenia wysokości wynagrodzenia robót powodów w oparciu o twierdzenia prezesa pozwanej. Dokument ten jest dokumentem prywatnym i stanowi dowód tego, że osoba, która je podpisała złożyła oświadczenie tej treści (art. 245 k.p.c.), lecz nie może stanowić dowodu tego, jaki zakres robót wykonali powodowie i jakie z tego tytułu należy im się wynagrodzenie.

Zarzut potrącenia zgłoszony przez pozwaną uległ prekluzji w świetle art. 479^{14a} w zw. z art. 479¹³§2 k.p.c., co podkreślił Sąd Okręgowy w Gdańsku w uzasadnieniu wyroku apelacyjnego, a co wiąże Sąd Rejonowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy (art. 386§6 k.p.c.).

Co do zarzutu wadliwego wykonania robót przez powodów, to powyższej okoliczności pozwana nie udowodniła (art. 6 k.c.). Za taki dowód nie może być uznane pismo wskazujące na wady, które stanowi jedynie dowód złożenia oświadczenia tej treści (art. 245 k.p.c.). Ponadto – jak wynika to z protokołu końcowego oraz zeznań świadków M. K. i H. S. (kierowników budowy) oraz L. W. – wszystkie wady i usterki zostały usunięte. Ponadto pozwana nie zgłosiła żadnych roszczeń z tego tytułu, stąd zarzut ten nie może stanowić podstawy oddalenia powództwa.

Podsumowując powyższe uznać należy, iż powodowie udowodnili, że wykonali roboty objęte fakturami VAT w wysokości tam wskazanych, że były one odbierane przez pozwaną i że sporządzano z tego protokoły. Tym samym wobec bezzasadności pozostałych zarzutów pozwanej powództwo co do należności głównej jest zasadne (art. 647 k.c. w zw. z §6 i §8 ust. 2 umowy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie (art. 481§1 i 2 k.c. w zw. z §8 ust. 2 umowy).

Oddaleniu podlegało żądanie powodów solidarnego zasądzenia dochodzonej kwoty, o czym orzeczono w punkcie II wyroku. O solidarnym charakterze zobowiązania decyduje formalne ustanowienie solidarności, nie wystarczy zaś stwierdzenie wspólnego celu zobowiązania. Ustawodawca wyraził to bardzo dosadnie, postanawiając, że zobowiązanie jest solidarne, jeżeli to wynika z ustawy lub z czynności prawnej (art. 369 k.c.). Przytoczona zasada odnosi się zarówno do biernej solidarności dłużników, jak też solidarności czynnej wierzycieli. Należy jednak w tym miejscu ponownie podkreślić, że de lege lata brak przepisów statuujących czynną solidarność wierzycieli; obecnie solidarność taka nie występuje ex lege w żadnym stosunku zobowiązaniowym. Współcześnie więc solidarność wierzycieli występuje w konkretnych stosunkach zobowiązaniowych, gdy została ustanowiona w drodze czynności prawnej stron, przy czym nie domniemywa się solidarności, zatem jej zastrzeżenie powinno być dostatecznie wyraźne (por. E. Gniewek: O wadliwościach stosowania zasad solidarności czynnej w postępowaniu sądowym – uwag kilka, MoP 2009 Nr 3). W przedmiotowej sprawie strony nie zastrzegły takiej solidarności w łączącej ich umowie, stąd też żądanie solidarnego zasądzenia dochodzonego roszczenia podlega oddaleniu.

Ponadto oddaleniu podlegało – jako niezasadne – roszczenie o zasądzenie odsetek od kwoty 279,14 zł stanowiącej część kwoty 35.497,27 zł. Powodowie w uzasadnieniu pozwu wskazali, że potrącono kwotę 279,14 zł z należności z tytułu faktury (...) i dlatego dochodzi kwoty pomniejszonej o tą wysokość, a jednocześnie domaga się odsetek od kwot niepomniejszonych (suma poszczególnych kwot tj. 35.497,27 zł i 10.540,20 zł wynosi 46.037,47 zł, gdy powodowie domagają się zasądzenia kwoty 45.758,33 zł).

Sąd oddalił wniosek o przesłuchanie stron, gdyż zostały wyjaśniane wszystkie fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 299 k.p.c.).

Powodowie przegrali proces w bardzo nieznacznej części (co do solidarności czynnej i co do odsetek od kwoty 279,14 zł), a zatem – z mocy art. 100 k.p.c. należało w całości obciążyć pozwaną kosztami procesu poniesionymi przez powodów. Koszty te wyniosły kwotę 5.905 zł, na co składa się: opłata od pozwu w wysokości 2.288 zł, wynagrodzenie pełnomocnika, który jest radcą prawnym w wysokości 2.400 zł oraz 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, a ponadto wynagrodzenie pełnomocnika w postępowaniu apelacyjnym w wysokości 1.200 zł – art. 99 w zw. z art. 98§3 k.p.c. w zw. z §6 pkt 5 i §12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz.U.2013.490).